

Vereniging Oud Valkenburg

OUD VALKENBURG

NIEUWSBRIEF april 2024

Op 7 maart 2024 zijn zes objecten bij het museum onthuld door burgemeester Visser en wethouder Knape. De objecten maken deel uit van het buitenmuseum wat het Romeinse verleden in de buitenruimte van Valkenburg zichtbaar moet maken. Eerder zijn al de kubus bij het pontje en de mijlpaal op het plein geplaatst. De zes palen vormen een mooie entree naar het museum.

Voorafgaand werd het woord gevoerd door de vice-voorzitter Henk Imthorn, de burgemeester en de wethouder. Leendert van der Ent gaf bij iedere paal een toelichting. Er waren circa 30 personen aanwezig, de meesten waren er in verband met een bijeenkomst in het Dorpshuis van de Limestafel. De zes objecten zijn de helm, godin Isis, speelgoed paardje, een zwaardschede, speelgoed zwaard, en een schaalpje.

Uitnodiging donderdag 11 april.

Op donderdag 11 april houden we de ledenvergadering. De stukken voor de vergadering zijn u toegestuurd en staan op de website van de vereniging; <http://oudvalkenburgzh.nl/> De vergadering begint om 20.00 uur in de bijzaal van de Hervormde kerk. In deze nieuwsbrief hebben we het jaarverslag 2023 opgenomen.

Nieuwe Bestuursleden

Het komt niet vaak voor maar dit maal zijn twee bestuursleden aftredend en niet herkiesbaar. Dat betekent dat we opzoek zijn naar nieuwe bestuursleden. Aftredend is voorzitter Nelly Smits. Mede om gezondheidsredenen moet zij stoppen. Nelly is zeven jaar voorzitter geweest. Ook Leendert van der Ent heeft gemeend te moeten stoppen. Leendert heeft zich de afgelopen jaren zeer verdienstelijk gemaakt met het leiding geven aan de realisatie van het buiten museum. Mede door drukke werkzaamheden heeft hij gemeend te moeten stoppen. We zijn dus op zoek naar nieuwe bestuursleden en hopen dat er onder u personen zijn die een taak in het bestuur willen bekleden. Als u hierover meer wil weten kunt u een mailtje sturen aan Henklmthorn@ziggo.nl

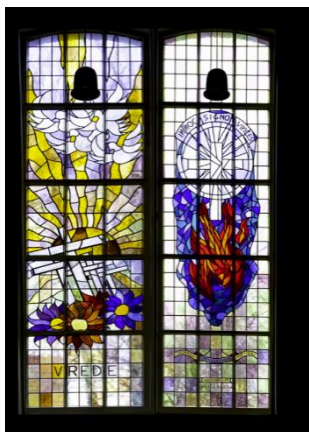
Na de pauze zal worden vertoond de documentaire:

'Het verdwenen vliegveld - Sporen uit de Tweede Wereldoorlog' .

JAARVERSLAG 2023

Het was deze keer niet makkelijk om een hoogtepunt van het verenigingsjaar 2023 te vinden. Maar de officiële lancering van het Dorpsarchief van Valkenburg door de dorpsomroeper bij de opening van de Mart op woensdag 13 september was zeker een mooi moment.

Elke vereniging doet er goed aan om voor verjonging te zorgen. Dit jaar werd het jongste lid tijdens de ALV in het zonnetje gezet maar ook zijn de eerste stappen gezet om te komen tot een Lesbief gericht op de jeugd en tot de introductie van jeugdleden.

Activiteiten

De vereniging was op 9 januari weer vertegenwoordigd op de nieuwjaarsreceptie van de gemeente Katwijk.

Op 17 januari is de vereniging een crowd funding actie begonnen met als doel om geld in te zamelen voor de restauratie van het door 4RI geschonken glas in lood raam van de kerk. De opbrengst hiervan was ruim negenhonderd euro.

Een aantal bestuursleden had op 8 februari een gesprek met de wethouders Knappe en Spek over de toekomst van het torenmuseum, mede in verband met de komst van het provinciaal depot naar Katwijk.

Peter Korbee, de oprichter van het Bezoekerscentrum op het voormalige vliegveld, overleed op 23 februari. Drie bestuursleden waren op 3 maart aanwezig bij de afscheidsdienst.

Op 7 maart werd een tweede maquette geplaatst bij de ingang van het Torenmuseum.

De vereniging was ook vertegenwoordigd bij de ondertekening van een intentieverklaring over het Provinciaal depot op 9 maart.

Een verslaggever van het Algemeen Dagblad bezocht op 13 maart de Erebegraafplaats in verband met het schrijven van een artikel, dat op 18 maart in de krant werd geplaatst.

Op 15 maart was er een nieuwe folder over het Torenmuseum, die eind maart regionaal verspreid werd.

De kubus bij het pontje werd op 13 april eindelijk op de juiste (oog) hoogte geplaatst.

De ALV werd op 25 april door 25 leden bezocht. Tijdens deze bijeenkomst stelde een lid voor om de contributie te verhogen naar € 10,00. De aanwezige leden gingen akkoord met deze vooraf niet aangekondigde verhoging. De leden besloten ook om drie oud bestuursleden tot erelid van de vereniging te benoemen. Na het huishoudelijke gedeelte volgde een boeiende lezing over Oud Katwijk Binnen door de heer Mark Ruis van het Historisch Genootschap Het Rijndorp.

Aansluitend vertelde Gerrit Russchenberg over het verzet in Valkenburg tijdens de Tweede Wereld Oorlog en over de nieuwe expositie in het Dorpshuis over de verzetsheld Marinus Post.

Zes vertegenwoordigers van het Erfgoedhuis Zuid Holland bezochten het museum op 2 juni.

De gemeenteraadsfractie van DURF kwam op 13 juni op bezoek.

Het Torenmuseum nam deel aan de Open tuinendag en de Nationale Archeologiedag op 17 juni; het was een zeer warme dag waardoor er slechts vijf bezoekers te noteren waren.

Ook tijdens de Open Monumentendag op 9 september was het erg warm, maar desondanks waren er 131 bezoekers in het museum. Voor de tweede keer werd deze dag georganiseerd in samenwerking met de Hervormde kerk.

De officiële lancering van het Dorpsarchief van Valkenburg door de 'dorpsomroeper' vond plaats op 14 september, tijdens de opening van de Mart. Er waren die dag 77 bezoekers in het Torenmuseum.

Op 29 september bezoekt gedeputeerde Meindert Stolk het Torenmuseum tezamen met 15 anderen, waaronder wethouder Jaco Knappe

Vanaf 4 oktober was in het Dorpshuis een expositie over de architect Jesse te bekijken.

Een eerste Dorpsgesprek over het Dorpsarchief vond plaats in een zaal van de kerk op 22 november.

Op 1 november was de vereniging vertegenwoordigd bij de landelijke Limesdag in Utrecht.

Het bestuur was ook vertegenwoordigd op 11 november in het Dorpshuis bij de presentatie van de documentaire 'Het verdwenen vliegveld - Sporen uit de Tweede Wereldoorlog', aan de totstandkoming waarvan de vereniging haar medewerking had verleend.

De jaarlijkse bijeenkomst voor leden en niet leden vond plaats in het Dorpshuis op 23 november. Nadat de voorzitter de aanwezigen welkom had geheten was het de beurt aan de oud-voorzitter Jan Bakker om aan de hand van foto's het leven en het werk van de architect Jesse te beschrijven. Het was een boeiende voordracht van een uur over een bijzondere man, die in Valkenburg en omstreken de nodige fraaie gebouwen heeft neergezet. Aanwezig waren 36 belangstellenden die na een korte pauze konden luisteren naar een uitleg van een andere oud-voorzitter, Hans van der Does, die vertelde over de mogelijkheden die het nieuwe Dorpsarchief biedt.

Op 24 december werd bij het Torenmuseum de jaarlijkse Lichtjesavond georganiseerd, samen met de Oranjevereniging en Arjan de Hertog uit Katwijk.

Erebegraafplaats op 24 december.

In de maanden maart, april, september en december werden Nieuwsbrieven onder de leden verspreid.

Torenmuseum aan de Limes

Het museum was de meeste zaterdagen en zondagen geopend van 13.00 tot 16.00 uur. Buiten deze openingstijden is het museum een aantal keren bezocht door groepen. Een Probus groep van 20 man bezocht het museum op 22 februari. Een delegatie van de oudheid vereniging uit Hazerswoude bezocht het museum op 1 april. Een gezelschap van 15 buitenlandse archeologen bezocht het museum op 7 april. Zes vertegenwoordigers van het Erfgoedhuis Zuid Holland bezochten het museum op 2 juni en op 30 juni waren 12 leden van de historische vereniging uit Woubrugge op bezoek. Op 18 september bezochten een aantal leden van de Historische Vereniging Zandvoort het museum voor een uitleg over het Dorpsarchief, op 27 oktober gevolgd door 11 leden van de historische vereniging uit Koudekerk aan den Rijn. Daarnaast bezoeken ook scholen regelmatig het museum:

- 8 en 15 maart: 120 leerlingen van basisschool "de Wegwijzer" uit Rijnsburg komen met het eeuwenoude pontje op bezoek bij het Torenmuseum.
- 10 mei: leerlingen van de Valkenburgse basisscholen leggen bloemen op de Erebegraafplaats;

-
- 1 en 2 juni: 180 scholieren die deelnamen aan de Kunstroute door Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg;
- 7 juni: 30 leerlingen van het Rijnlands Lyceum uit Oegstgeest;
- 9 en 10 november: 46 leerlingen van de Dubbelburg;
- 14 november: 75 leerlingen van de Burcht.

In totaal bezochten dit jaar 1102 bezoekers het Torenmuseum. Dit was veertig procent meer dan in het vorige jaar.

In het gastenboek van het museum zijn ook dit jaar weer veel leuke reacties te lezen.

In maart werd een QR code ingevoerd waardoor het mogelijk werd om ook digitaal de entree te betalen.

Het museum was gratis te bezoeken op de woensdag van de mart en tijdens de open monumentendag op zaterdag 14 september.

Aan de permanente exposities zijn dit jaar geen grote wijzigingen aangebracht. Wel zijn er plannen ontwikkeld om de nieuwe ontdekkingen op het voormalige vliegveld in de expositie te verwerken.

Ook is dit jaar weer gewerkt aan de plannen voor het uitbreiden van het Torenmuseum en het zichtbaar maken van het Romeinse verleden buiten het museum.

Bestuur en vrijwilligers

Het bestuur bestond het hele jaar 2023 uit zeven personen: Nelly Smits, Henk Imthorn, Gerrit Russchenberg, Corrie van Kralingen, Herman Dijkhuizen, Leendert van der Ent en Jaap Dubbeldam. Het bestuur heeft in 2023 acht keer vergaderd.

Een aantal bestuursleden had problemen met hun gezondheid. Dat was vooral voor de

betrokkenen spannend en het had ook invloed op de activiteiten van de vereniging.

De penningmeester, Gerrit Russchenberg, ontving op 26 april een Koninklijke onderscheiding. Dit werd op 28 april gevierd met een samenzijn in de toren.

De twee volgens het rooster aftredende leden Henk Imthorn en Jaap Dubbeldam werden tijdens de Algemene Ledenvergadering weer herkozen. Samen met twintig vrijwilligers vormt het bestuur de werkgroepen, die elk een onderdeel van het verenigingswerk verzorgen. De VOV kon dit jaar weer vier nieuwe vrijwilligers verwelkomen. Helaas overleden op 6 oktober onze gewaardeerde oud vrijwilliger Nel Bos en op 10 december het erelid en oud bestuurslid Gijs Schoneveld.

In 2023 waren er acht werkgroepen:

Beheer toren/Technische Dienst, Collectiebeheer, Communicatie, Educatie, Exposities, Historisch onderzoek, Vrijwilligers en Visualisering romeins verleden.

De werkgroep Collectiebeheer is het hele jaar door bezig geweest met het inventariseren en digitaliseren van de collectie van de vereniging. Ook is begonnen met het aanvullen van het Dorpsarchief en het digitaliseren van de aanwezige films en geluidsbanden.

Elk jaar wordt het boekje over Valkenburg in de Tweede Wereld Oorlog uitgereikt aan scholieren. De voorraad raakte op zodat een bijbestelling is geplaatst, waarvoor een bijdrage werd verkregen van de Wijkraad.

De werkgroep Educatie heeft de diverse rondleidingen voor scholen georganiseerd en heeft ook weer gezorgd voor het plaatsen van de informatiebordjes bij de graven op de Erebegraafplaats.

Door de werkgroep Communicatie zijn de vier Nieuwsbrieven en een aantal artikelen geproduceerd.

De werkgroep Exposities heeft onder meer een aantal exposities in Het Dorpshuis verzorgd en was nog bezig met de afronding van de vernieuwde exposities in het museum.

Bij Historisch onderzoek lag de nadruk op de samenstelling van een boekje over de kwekers in Valkenburg.

De werkgroep Visualisering romeins verleden heeft diverse replica's en een maquette laten vervaardigen. De aflevering en de plaatsing van deze objecten liep echter vertraging op. Ook is begonnen met het opstellen van een totaalplan voor de uitbreiding van het museum. De website is het hele jaar in de lucht geweest en wordt zeer regelmatig bezocht. Het regelmatig bijhouden van de website is een probleem. Dat laatste geldt niet voor het dit jaar geïntroduceerde Dorpsarchief.

Op 31 december 2023 konden we weer een lichte stijging van het ledenaantal noteren. De vereniging heeft nu 276 leden.

Huisvesting van de vereniging

De huisvesting van de vereniging onderging geen noemenswaardige verandering.

Het baarhuisje aan de Ringweg was in gebruik als opslagruimte. Voor materiaal dat een droge omgeving nodig heeft, is er dit jaar extra bergruimte gevonden op de zolder van de Hervormde kerk.

Het Torenmuseum in de kerktoren aan het Castellumplein was het hele jaar in gebruik als vergader-, opslag- en expositieruimte. Het doorslaande vocht vanaf de trans is nog steeds niet verholpen en dit jaar was er ook sprake van een erg warme zesde etage, veroorzaakt door een kapotte airco. Zorgwekkend waren ook de hoge energiekosten. De oplossing van deze problemen loopt via de gemeente en gaat erg langzaam. Vanwege de aanwijzing door UNESCO heet het museum voortaan Torenmuseum aan de Limes.

Maart 2024

Jaap Dubbeldam

HET BUITENMUSEUM: DE ROMEINSE WEG

TOEN EN NU

4 MEI DODEN HERDENKING

9 mei 1941

Over 10—15 Mei

ALLE DEMONSTRATIES MOETEN ACHTERWEGE BLIJVEN.

Men deelt ons van bevoegde zijde mede: Ongetwijfeld zullen in de komende dagen onze gedachten terug gaan naar de gebeurtenissen, welke zich het vorig jaar in ons land tusschen den 10en en den 15en Mei hebben voltrokken. Bij menigeen zal wellicht de neiging opkomen op eenigerlei wijze aan zijn gevoelens van rouw uiting te geven.

Hoe begrijpelijk deze neiging ook moge schijnen, de bijzondere omstandigheden, waarin ons land sedert de Mei-dagen van het vorig jaar is komen te verkeeren, maken het in het belang van ons land en van elken Nederlander ongewenscht en mitsdien ontoelaatbaar, deze gevoelens op zoodanige wijze tot uitdrukking te brengen, dat dit zou kunnen leiden tot demonstraties tegen de bezettende macht of tot verstoring der openbare orde. Het is dan ook de uitdruk-

kelijke wensch van de bevoegde Duitsche autoriteiten, dat alles, wat als een demonstratief gebaar van de Nederlandsche bevolking beschouwd zou kunnen worden, onvoorwaardelijk achterwege blijft. Daartoe behooren ook plechtigheden bij oorlogsgedenkteekenen, kerkelijke en andere bijeenkomsten tot herdenking van gevallen, inzamelingen ten behoeve van de oorlogsslachtoffers en dergelijke. Ook dient het leggen van bloemen op de graven, wanneer dit in gesloten formaties of anderszins in groepsverband geschiedt, achterwege te blijven.

Het ontmoet evenwel geen bezwaar, indien in de dagen van 10—15 Mei op de graven van de in den oorlog gevallen door de nabestaanden bloemen worden gebracht mits daaraan elk demonstratief karakter ontbreekt.

Uit het dagboek van Joke Zandbergen.

Dochter van Adriaan en Geertje Zandbergen-Bol.

Er was de dag ter voren een verbod afgekomen dat er geen demonstratieven bij de graven van de in de oorlogsdagen van vorig jaar gevallen Nederlanders kransleggingen mochten plaatsvinden.

Zaterdagmorgen 10 mei 1941

In de vroege ochtend om zeven uur lagen verscheidende graven al vol met bloemen. Ook op Valkenburg waren door Valkenburgers kransen en bloemen op graven gelegd.

Een bloemenzee op de graven naast de Broekweg

Later op de dag kwamen ook vele oud militairen hun gevallen kameraden de eerbiedige eer betonen. Het mocht geen demonstratief karakter dragen. Dus werd dat dan in alle stilte gedaan. Duizende mensen waren die dag op de been om de doden hun eerbiedige eer te bewijzen. Die hun leven zo moedig voor het vaderland hadden geofferd.

Ook zondag gingen velen hun droeve plicht vervullen.

Op de graven der Duitsers werden ook wel bloemen gelegd, maar dat raakte niet bij de overweldigende massa bij de Hollandse graven.

Aldus Joke Zandbergen.

Mei 2025 85 jaar later.

Het monument ter herinnering aan de burgerslachtoffers in de meidagen van 1940

Volgend jaar is het 80 jaar geleden dat er een einde kwam aan de tweede wereld oorlog. Dit wordt uitgebreid gevierd.

De vereniging is gestart met het opzetten van een tentoonstelling met de titel:

Valkenburg en de meidagen van 1940

Het accent ligt op de gebeurtenissen van 10 – 15 mei 1940, die met name de dorpelingen hebben meegemaakt.

Het centrum van ons dorp werd zwaar beschadigd, de kerk werd verwoest, tragedies in de lagere school, schuilen in de kelders, de vlucht over de achterweg. Tweeëntwintig burgers verloren het leven.

We zijn op zoek naar verhalen over die dagen en foto's. Neem contact met ons op.

henkimthorn@ziggo.nl of een van de andere bestuursleden.

Iedere bijdrage, hoe klein ook is welkom.

Zo blijft de herinnering levend.

Opdat we niet vergeten.....

Er waren maar ongeveer 70 huizen in het dorp van Valkenburg in de 17e eeuw, dus deze puzzle lijkt niet moeilijk. Bovendien bestaat een gedetailleerde kaart van o.a. Valkenburg van Bilderbeeck uit 1627. Hoewel daar geen straatnamen op staan, staan er wel wegen en huisjes ingetekend, en dit kan dus als gids dienen waar we die kunnen verwachten. Daarnaast was ook het monumentale werk van Dik Parlevliet een enorme hulp. Hij heeft, op

<https://www.historievankatwijk.nl/prek-adaster/index.htm> alle percelen land buiten het dorp geïdentificeerd, en heeft ook een eerste aanzet gemaakt van de straatnamen in het dorp Valkenburg. In de praktijk bleek het toch een flinke uitdaging. Al met al is het na een paar jaar(!) puzzelen toch behoorlijk goed gelukt om vrijwel alle transportakten, en daarmee de huizen en hun bewoners in het dorp van Valkenburg tussen 1620 en 1680 te lokaliseren. De huizen, en andere percelen, zijn genummerd en op de kaart van Bilderbeeck aangegeven, en bij ieder huis is alle bron-informatie in een apart "venster" toegevoegd, als bewijs van de reconstructie. Het genealogisch onderzoek heeft ook andere akten opgeleverd die iets vertellen over de huizen in Valkenburg, zoals notariële akten uit Leiden, en akten bij het hoogheemraadschap van Rijnland. Deze vormden soms mooie aanvullingen op de informatie uit de transportakten.

Peter Hoogerbrugge en de werkgroep dorpsarchief werken samen om te komen tot een mooi beeld van Valkenburg in de 17^e eeuw. Het is in ontwikkeling en daardoor nog niet zichtbaar voor iedereen.

de huizen D021 t/m Do24?

Het mooiste voorbeeld is **D022**, waar een aantal notariële akten van voor 1600 met zekerheid op dit huis betrekking hadden, en we nu dus weten dat dit huis tot 1597 bekend was als tapperij of herberg Het Poortgen, en we maar liefst 4 opeenvolgende bewoners kennen van voor 1590. Omgekeerd leveren de opeenvolgende bewoners van een huis ook weer informatie die nuttig is voor genealogisch onderzoek, omdat een huis geërfd wordt door de kinderen, die er dan in gaan wonen, ofwel het dan verkopen. Bij zo'n verkoop, of transport, worden de erfgenamen vaak in detail beschreven. Dus ook daar zijn de toegevoegde bronteksten erg nuttig voor.

De werkgroep dorpsarchief.

Lesbrief Valkenburgse geschiedenis.

Van nul tot twee duizend zoveel

Van moeras tot strategisch centrum
aan de Limes van het Romeinse rijk

Op de ruïnes van het Castellum
werd de eerste kerk gebouwd in de regio.

De kerk had inkomsten nodig en kreeg
toestemming van de bisschop van
Utrecht een markt te houden.
Thans de oudste paardenmarkt van
Nederland

10 mei 1940 oorlog in Valkenburg.
Doordat het vliegveld nog niet
operationeel was, verplaatste
de strijd zich naar het dorp, wat
vijf dagen lang werd beschoten.

Tot 2006 was Marine Vliegveld Valkenburg
de VIP room van Nederland en bleef
Valkenburg een klein dorp binnen de
randstad.

.Een Lesbrief over Valkenburg voor de basisscholen in het dorp.

Na ruim driehonderd jaar Romeinen aan de Rijn lieten zij een ruïne achter, die 400 jaar later eigendom werd van Karel de Grote. Die vervolgens deze plekken gebruikte voor de eerste kerken in Holland. Voor inkomsten waren markten nodig en zo ontstond de Oudste paardenmarkt van Nederland. Het dorp trotseerde de Noren en Vikingen, de Hoekse en Kabeljauwse twisten, de Spanjaarden en Geuzen rond het beleg van Leiden. Niets bleef hen bespaard. Het besluit een vliegveld aan te leggen in de drassige Broekpolder leidde in 1940 tot een slagveld en verwoesting van het dorp. De wederopbouw en het vliegveld gaven Valkenburg bekendheid alsmede de vele opgravingen in het dorp, wat resulteerde in een unesco erkenning tot wereld erfgoed.

Kortom

Ruim 2000 jaar vaderlandse geschiedenis geprojecteerd op Valkenburg willen we laten samen komen in een handzame lesbrieven met name gericht op de jeugd van Valkenburg. De vereniging wil hiermee bereiken dat er meer jongeren lid worden van de vereniging.

Archeologie aan de Broekweg.

Wat gevonden?

TORENMUSEUM AAN DE LIMES”

Geopend: iedere zaterdag tussen 13.00 uur en 16.00 uur,
en zondagmiddag tussen 13.00 uur en 16.00 uur.
(andere tijden op afspraak in dien mogelijk)

We zien u graag langs komen.

Auteursrecht berust bij Vereniging Oud Valkenburg.

Alle rechten voorbehouden.

Met dank aan Linda v.d. Berg voor haar bijdrage bij de verspreiding

OUD VALKENBURG